

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОІППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів-дефектологів
закладів дошкільної освіти
«Професійна компетентність вчителя-дефектолога:
сучасні практики та інновації»

Хмельницький - 2026

Розробник: Дяков Інна Володимирівна, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти ХОШПО імені Анатолія Назаренка

Напрямок підвищення кваліфікації: Підвищення кваліфікації вчителів-дефектологів закладів дошкільної освіти.

Розроблено на основі Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» (наказ МОН від 19.10.2021 №755-21) та Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо організації інклюзивної освіти (наказ МОН від 03.06.2026 № 873)

Рецензенти:

Андрій Гулеватий, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету підвищення кваліфікації педагогічних працівників Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Діана Пивовар, методист Хмельницького обласного навчально-методичного центру психологічної служби Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Сучасний розвиток системи дошкільної освіти України характеризується активним впровадженням принципів інклюзивної освіти, забезпеченням рівного доступу до якісних освітніх послуг та створенням умов для всебічного розвитку кожної дитини незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. У зв'язку зі зростанням кількості дітей з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в закладах дошкільної освіти, особливого значення набуває професійна діяльність вчителя-дефектолога як одного з ключових фахівців системи психолого-педагогічного супроводу дитини.

Професійна діяльність сучасного вчителя-дефектолога виходить за межі традиційної корекційно-розвиткової роботи та передбачає володіння широким спектром компетентностей: умінням здійснювати комплексне вивчення особливостей розвитку дитини, визначати її освітні потреби, планувати та реалізовувати індивідуальну траєкторію розвитку, здійснювати моніторинг результативності корекційної роботи, взаємодіяти з педагогами, асистентами вихователів, практичними психологами, фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та батьками вихованців.

Актуальність програми підвищення кваліфікації «Професійна компетентність вчителя-дефектолога: сучасні практики та інновації» зумовлена необхідністю оновлення професійних знань і практичних навичок фахівців відповідно до сучасних наукових досягнень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, розвитку корекційної педагогіки та впровадження інноваційних технологій у практику роботи закладів дошкільної освіти.

Особливого значення набуває використання сучасних корекційно-розвиткових технологій, методів сенсорної інтеграції, альтернативної та додаткової комунікації, ігрових та діяльнісних підходів, інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів та інтерактивних засобів навчання. Водночас зростає потреба у впровадженні індивідуалізованого підходу до організації освітнього процесу, адаптації та модифікації освітнього середовища відповідно до потреб кожної дитини.

Програма спрямована на розвиток професійної компетентності вчителів-дефектологів закладів дошкільної освіти, удосконалення їхніх практичних умінь щодо організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми різних нозологічних груп, впровадження сучасних методик і технологій, а також розвитку навичок міждисциплінарної взаємодії та партнерської співпраці з родинами вихованців.

Зміст програми передбачає поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю та орієнтований на формування здатності педагогів застосовувати інноваційні підходи у професійній діяльності, аналізувати власний досвід, здійснювати професійну рефлексію та впроваджувати

ефективні педагогічні рішення у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Реалізація програми сприятиме підвищенню якості корекційно-розвиткових послуг у закладах дошкільної освіти, забезпеченню ефективного психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та створенню інклюзивного освітнього середовища, орієнтованого на успішний розвиток, соціалізацію та максимальну реалізацію потенціалу кожної дитини.

Цільова група: вчителі-дефектологи ЗДО

Обсяг (тривалість): 72 годин (2 кредити ЄКТС), з них лекції – 20 год; практичні заняття – 44 год., підсумкові заходи (тестування) – 8 год.

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у чотири навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість програми – до 2 тижнів. Для успішної реалізації практичного компоненту програми слухачам рекомендується приєднуватись до онлайн-занять з персонального комп'ютера або ноутбука.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: підвищення професійної компетентності вчителів-дефектологів закладів дошкільної освіти шляхом удосконалення знань, умінь і практичних навичок щодо організації корекційно-розвиткової роботи, психолого-педагогічного супроводу та забезпечення ефективної підтримки дітей з особливими освітніми потребами відповідно до сучасних підходів інклюзивної освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити педагогів із сучасними нормативно-правовими та методичними засадами діяльності вчителя-дефектолога в закладі дошкільної освіти;
- поглибити знання щодо особливостей психофізичного розвитку дітей з різними категоріями особливих освітніх потреб;
- удосконалити навички проведення комплексної оцінки розвитку дитини та визначення її освітніх потреб;
- розвинути вміння планувати та реалізовувати корекційно-розвиткову роботу із застосуванням сучасних методів, технологій і практик;
- сформувати навички адаптації та модифікації освітнього середовища й навчальних матеріалів відповідно до індивідуальних потреб дітей;

- підвищити компетентність щодо організації командної взаємодії фахівців психолого-педагогічного супроводу та співпраці з батьками вихованців;
- сприяти розвитку професійної рефлексії, готовності до впровадження інноваційних підходів та безперервного професійного розвитку;
- удосконалити практичні навички використання сучасних корекційних, дидактичних та інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку з ООП.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:
інформаційно-цифрова (А3), психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна (В1), організаційна (Г2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- розуміє взаємозв'язок мови, культури, цінностей та ідентичності особистості;
- пояснює вплив суспільних трансформацій на мовну поведінку та мовну свідомість;
- знає принципи формування україномовного освітнього середовища;
- розуміє роль освіти у зміцненні гуманітарної безпеки та громадянської стійкості суспільства;
- застосовує норми сучасної української літературної мови та чинного правопису у професійній діяльності;
- розуміє принципи демократичної культури та громадянської освіти в сучасному освітньому просторі;
- пояснює механізми розвитку демократичної стійкості учасників освітнього процесу;
- знає методики розвитку критичного мислення, медіаграмотності та громадянської компетентності здобувачів освіти;
- розуміє можливості інтеграції громадянського компонента в освітній процес різних освітніх галузей;
- пояснює роль безпечного, інклюзивного та партнерського освітнього середовища у формуванні стійкої особистості;
- розуміє нормативно-правові засади професійного розвитку педагогічних працівників;
- пояснює роль професійного стандарту як інструменту визначення та оцінювання професійних компетентностей;
- знає механізми атестації, сертифікації та моніторингу професійної діяльності педагогічних працівників;
- розуміє принципи самооцінювання професійної діяльності та планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку;

- пояснює значення рефлексії для професійного вдосконалення педагога;
- розуміє сутність професійної мотивації та її роль у забезпеченні якості освітнього процесу;
- знає основні теорії мотивації особистості та особливості їх застосування в педагогічній діяльності;
- розуміє вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на професійну мотивацію педагога;
- знає фактори професійного вигорання, демотивації та шляхи їх попередження;
- розуміє механізми формування професійної стійкості, самомотивації та саморегуляції;
- знає інструменти професійної рефлексії, самооцінювання та планування професійного розвитку;
- розуміє взаємозв'язок між особистісним благополуччям педагога, мотивацією та результативністю професійної діяльності;
- розуміє природу професійного стресу, його проявів та чинників, які його провокують;
- знає принципи універсального дизайну в навчанні (UDL), особливості використання цифрових та асистивних технологій, можливості альтернативної та додаткової комунікації для дітей з мовленнєвими труднощами;
- знає сучасні підходи до адаптації та модифікації освітнього середовища, переваги інтерактивних, проєктних та ігрових методів навчання, особливості впровадження інноваційних технологій для різних категорій дітей з ООП;
- розуміє роль педагога у створенні безпечного середовища, забезпеченні психологічної підтримки та організації партнерської взаємодії з батьками;
- знає організаційні механізми забезпечення фізичної, психологічної, інформаційної та цифрової безпеки учасників освітнього процесу, алгоритми дій педагогічних працівників у разі виявлення булінгу, ознак насильства, кризових ситуацій, порушення правил безпеки, кіберзагроз, особливості професійної відповідальності педагога за дотримання вимог безпеки, етики, захисту прав здобувачів освіти та конфіденційності персональних даних;
- розуміє роль ІПР (індивідуальної програми розвитку), знає особливості розвитку дітей з ООП з різними освітніми потребами;
- знає класифікацію та особливості використання різних видів електронних (цифрових) освітніх ресурсів для створення навчального контенту, шляхи використання цифрових інструментів для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання, шляхи використання ІІІ як інструменту педагога, можливості та обмеження штучного інтелекту;
- розуміє принципи цифрової доступності для організації інклюзивного навчання;

- знає можливості використання технологій VR/AR в освітньому процесі, функціональні можливості мовних платформ і додатків для розвитку мовленнєвих та комунікативних навичок здобувачів освіти;
- розуміє сутність понять «персональні дані», «конфіденційність даних», «цифрова безпека», «кібербезпека», «кібергігієна», «цифровий слід»;
- називає основні типи онлайн-загроз (фішинг, соціальна інженерія, шкідливе програмне забезпечення, викрадення облікових записів, кібербулінг, шахрайство тощо), принципи безпечного використання соціальних мереж, месенджерів і цифрових освітніх платформ;
- знає основні правила надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях та ситуаціях з високим рівнем ризику і невизначеності, знає психологічні механізми виникнення та регуляції емоцій, особливості емоційного розвитку дітей дошкільного віку, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;
- розуміє роль емоційної компетентності дефектолога у створенні безпечного, інклюзивного та психологічно комфортного освітнього середовища;
- усвідомлює значення емоційної саморегуляції, емпатії та конструктивної комунікації для ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу;
- розуміє сутність партнерської взаємодії між дефектологом і батьками як складової якісного психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку;
- знає основні принципи педагогіки партнерства, ефективної професійної комунікації та етичної взаємодії з родинами вихованців;
- розуміє сутність поняття резильєнтності дошкільника, умови та механізми її формування;
- знає сучасні форми й методи співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами та їхній вплив на розвиток дитини;
- знати нормативно-правову базу щодо протидії насильству в освітньому середовищі;
- розуміє взаємозв'язок між безпечним освітнім середовищем і якістю дошкільної освіти;
- знає ознаки соціоадаптаційних труднощів у поведінці та взаємодії з однолітками, принципи створення інклюзивного та безпечного освітнього середовища, напрями психолого-педагогічної підтримки дітей з ООП;
- розуміє роль сенсорного, когнітивного та емоційного розвитку;
- розуміє принципи побудови індивідуального корекційного маршруту, сутність понять «сенсорний розвиток», «моторний розвиток», «сенсомоторна інтеграція», закономірності сенсомоторного розвитку дітей, взаємозв'язок сенсомоторного, мовленнєвого, когнітивного та емоційного розвитку, принципи організації сенсомоторного середовища для дітей з ООП;

- розуміє сутність інноваційних освітніх технологій та їх значення в інклюзивному навчанні, можливості альтернативної та додаткової комунікації для дітей з мовленнєвими труднощами;
- розуміє переваги інтерактивних, проєктних та ігрових методів навчання, особливості впровадження інноваційних технологій для різних категорій дітей з ООП;
- розуміє механізми виникнення та прояви різних мовленнєвих порушень;
- знає принципи комплексного психолого-педагогічного та логопедичного супроводу дітей із ТПМ;
- знає сучасні корекційні технології та методики логопедичної роботи;
- розуміє роль командної роботи у забезпеченні ефективного супроводу дитини;
- знає шляхи взаємодії з ІРЦ: порядок проведення комплексної оцінки та роль фахівців ІРЦ у супроводі дитини з ООП, вимоги до ведення ІПР та базової документації.

Уміння:

- аналізує власний рівень професійної мотивації та визначає чинники, що впливають на ефективність професійної діяльності;
- виявляє ознаки демотивації та професійного виснаження, оцінює їхній вплив на освітній процес;
- застосовує техніки самомотивації, саморегуляції та управління емоційними станами у професійній діяльності;
- планує індивідуальні стратегії підтримки професійної мотивації та профілактики емоційного вигорання;
- використовує ресурси професійного розвитку для підвищення особистої ефективності та якості педагогічної діяльності;
- володіє техніками зниження стресу «тут і зараз» (дихальні вправи, тайм-менеджмент, емоційне розвантаження);
- вміє працювати з власним мисленням та шукати опори після пережитих стресових ситуацій чи подій;
- вміє створювати візуальні розклади, інструкції та навчальні матеріали, застосовувати елементи АДК у взаємодії з дітьми, адаптувати навчальні завдання за допомогою сучасних технологій, організовувати інтерактивне та диференційоване навчання, оцінювати ефективність використання інноваційних підходів у роботі з дитиною, аналізувати освітнє середовище щодо його безпечності, інклюзивності, доступності, ідентифікувати ризики булінгу, соціальної ізоляції, психоемоційного перевантаження, проєктувати заняття з урахуванням інклюзивного підходу, освітні активності для різних категорій здобувачів освіти;
- застосовує методи диференціації та адаптації навчання, прийоми емоційної підтримки та стабілізації, інструменти ненасильницької комунікації;

- організовує безпечне та підтримувальне освітнє середовище, взаємодію з батьками та колегами;
- розробляє адаптовані навчальні матеріали, фрагменти занять із урахуванням індивідуальних потреб;
- організовує освітній процес з дотриманням вимог безпеки;
- охорони праці, санітарно-гігієнічних норм і правил безпечної поведінки;
- виявляє ризики для фізичної, психологічної, соціальної та цифрової безпеки учасників освітнього процесу;
- планує та реалізовує заходи зі створення безпечного, інклюзивного, психологічно комфортного освітнього середовища;
- застосовує алгоритми реагування на випадки булінгу, конфліктів, дискримінації, насильства, кібербулінгу та інших загроз;
- добирає безпечні форми, методи, прийоми та цифрові інструменти навчання відповідно до віку, освітніх потреб і форм здобуття освіти;
- організовує комунікацію з учнями, батьками / законними представниками, колегами та фахівцями супроводу на засадах педагогіки партнерства;
- забезпечує дотримання правил інформаційної безпеки, захисту персональних даних, академічної доброчесності та етичної взаємодії в освітньому середовищі;
- інтегрує здоров'язбережувальні, профілактичні та просвітницькі заходи в освітній процес;
- розробляє локальні правила, пам'ятки, інструкції, маршрути реагування або фрагменти внутрішніх процедур закладу освіти щодо безпеки;
- аналізує власну професійну діяльність у контексті створення безпечного освітнього середовища та коригувати її відповідно до потреб здобувачів освіти;
- визначає освітні труднощі дітей з ООП;
- добирає ефективні методи підтримки дитини з ООП;
- застосовує диференційоване навчання;
- створює індивідуальні освітні траєкторії;
- добирає безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси;
- використовує сучасні інструменти для створення персоналізованих навчальних матеріалів та здійснення оцінювання;
- використовує цифрові платформи для конструювання навчального контенту;
- добирає і застосовує ІІІ у професійній діяльності, проєктує освітній процес із використанням ІІІ;
- використовує сучасні інструменти ІІІ для створення персоналізованих навчальних матеріалів;
- добирає безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси для забезпечення доступності, аналізує,

адаптує, впроваджує їх та використовує з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;

- використовує VR/AR технології для підвищення мотивації, наочності та залучення учнів до навчання;
- застосовує мовні додатки у навчальній та корекційно-розвитковій роботі;
- ідентифікує потенційні загрози цифровій безпеці в освітньому середовищі;
- оцінює ризики, пов'язані з обробкою та поширенням персональних даних;
- застосовує базові правила кібергігієни у професійній діяльності;
- розпізнає ознаки фішингових повідомлень, шахрайських сайтів і спроб соціальної інженерії;
- надає психологічну підтримку, враховуючи вікові та психологічні особливості дитини;
- аналізує власні емоційні стани та управляти ними у професійній діяльності;
- демонструє емпатію та емоційно грамотну поведінку у взаємодії з дітьми, батьками й колегами; створює позитивний емоційний клімат і підтримувати психологічну безпеку в освітньому середовищі;
- здійснює рефлексію власної професійної діяльності та визначає напрями розвитку власної емоційної компетентності;
- будує партнерські взаємини з батьками на засадах довіри, взаємоповаги та співвідповідальності;
- застосовує ефективні комунікативні стратегії під час консультування, обговорення індивідуальних потреб дитини та розв'язання проблемних ситуацій;
- використовує методи активного слухання, конструктивного зворотного зв'язку та ненасильницької комунікації;
- планує й реалізовує різні форми взаємодії з родинами для підтримки розвитку резильєнтності дітей дошкільного віку;
- залучає батьків до створення єдиного розвивального та підтримувального освітнього середовища;
- виявляє ознаки булінгу;
- дотримується алгоритму реагування на ситуації цькування;
- напрацьовує командну стратегію з протидії жорстокому поводженню з дитиною;
- визначає ризик-фактори психологічної безпеки освітнього середовища;
- враховує психологічні аспекти моделювання екосистеми безпеки освітнього середовища;
- виявляє ознаки соціоадаптаційних труднощів у дітей;
- аналізує причини труднощів соціальної взаємодії;
- добирає ефективні методи підтримки та підтримки дітей;

- налагоджує партнерську взаємодію між педагогами, батьками та фахівцями супроводу;
- створює умови для успішної адаптації та включення дитини в колектив;
- планує індивідуальний корекційний маршрут;
- використовує ігрові, сенсорні та комунікативні вправи для стимуляції мовлення;
- залучає батьків до корекційно-розвиткового процесу;
- здійснює моніторинг динаміки мовленнєвого розвитку;
- визначає особливості сенсомоторного розвитку дитини;
- аналізує вплив сенсомоторних труднощів на поведінку та навчання;
- добирає вправи та ігри відповідно до потреб дитини;
- визначає прояви навчальних і поведінкових труднощів;
- добирає ефективні методи підтримки відповідно до потреб дитини;
- застосовує технології позитивного підкріплення;
- створює сприятливе освітнє середовище;
- адаптує завдання та форми роботи;
- використовує комунікативні техніки для попередження конфліктів;
- взаємодіє з батьками та командою психолого-педагогічного супроводу;
- надає рекомендації батькам щодо розвитку сенсомоторних навичок удома;
- співпрацює з педагогами та батьками для забезпечення комплексної підтримки дитини;
- добирає інноваційні технології відповідно до потреб дитини;
- використовує цифрові ресурси та освітні платформи в роботі з учнями;
- створює візуальні розклади, інструкції та навчальні матеріали;
- застосовує елементи АДК у взаємодії з дітьми;
- адаптує навчальні завдання за допомогою сучасних технологій;
- організовує інтерактивне та диференційоване навчання;
- оцінює ефективність використання інноваційних підходів у роботі з дитиною;
- складає ІПР: розробляє та коригує індивідуальну програму розвитку, визначаючи коротко- та довгострокові цілі, адаптації й модифікації;
- працює з АС «Україна. Інклюзія»: реєструється в системі, створює профіль дитини, працює з висновком ІРЦ та вносить дані щодо виконання ІПР;
- співпрацює з фахівцями: здійснює обмін інформацією з ІРЦ та впроваджує надані рекомендації на практиці.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлює українську мову як важливу складову національної та професійної ідентичності;
- виявляє готовність до утвердження цінностей української культурної та мовної спадщини;

- демонструє відповідальне ставлення до мовної культури у професійній діяльності;
- усвідомлює власну роль у формуванні національно-громадянської ідентичності учнів;
- виявляє готовність до рефлексії, професійного саморозвитку та педагогічної агентності в умовах суспільних змін;
- поділяє цінності демократії, прав людини, поваги до людської гідності та відповідальності;
- демонструє готовність до розвитку культури партнерства, участі та довіри в освітньому середовищі;
- усвідомлює власну роль у формуванні громадянської компетентності здобувачів освіти;
- виявляє готовність протидіяти дезінформації, маніпуляціям та дискримінаційним практикам;
- підтримує розвиток демократичної стійкості, життєстійкості та активної громадянської позиції учасників освітнього процесу;
- усвідомлює особисту відповідальність за власний професійний розвиток;
- виявляє готовність до безперервного навчання та професійного самовдосконалення;
- демонструє відкритість до самоаналізу, самооцінювання та професійної рефлексії;
- сприймає професійний стандарт як орієнтир для побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку;
- усвідомлює себе активним суб'єктом професійного зростання та розвитку професійної ідентичності;
- усвідомлює цінність безперервного професійного розвитку як чинника професійної самореалізації;
- виявляє готовність до рефлексії власної професійної діяльності та коригування професійних цілей;
- позитивно ставиться до інновацій, професійного самовдосконалення та навчання впродовж життя;
- прагне до розвитку внутрішньої мотивації та професійної автономії; виявляє стійкість до професійних труднощів і готовність шукати конструктивні шляхи їх подолання;
- усвідомлює важливість балансу між професійною діяльністю та особистим життям для збереження професійної ефективності та самомотивації;
- усвідомлює цінність дитини як унікальної особистості, визнає індивідуальність кожного здобувача освіти, поважає його потреби, можливості і темп розвитку;
- підтримує партнерську взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу;

- усвідомлює правові та етичні аспекти, пов'язані з використанням цифрових технологій, важливість дотримання академічної доброчесності під час створення та поширення цифрового контенту;
- усвідомлює роль цифрових технологій у забезпеченні безбар'єрності в організації освітнього процесу;
- усвідомлює цінність емоційного благополуччя всіх учасників освітнього процесу, важливість збереження власного психоемоційного здоров'я як необхідної умови ефективної професійної діяльності;

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

-8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;

-6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;

- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво.

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з чотирьох модулів та 25 взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, - 72, з них 20 год. – лекційні заняття, 44 год. – практичні заняття, 8 год - контрольні заходи.

№	Назва навчальних тем	Кількість годин			
		Разом	Лекції	Практичні	Контрольні заходи
1.	Модуль 1. Ціннісно-смислові основи професійної діяльності педагога. Розвиток загальних компетентностей	12	5	7	
1.1	Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни.	2	1	1	
1.2	Норми нового Українського правопису в діловій документації.	2		2	
1.3	Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості).	4	2	2	
1.4	Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі Професійного стандарту.	2	2		
1.5	Мотиваційний потенціал педагога. Фактори та чинники демотивації та самомотивації професійної діяльності вчителів.	2		2	
2.	Модуль 2. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі	16	6	10	
2.1	Профілактика та подолання професійного стресу педагога. Посилення резилієнтності вчителів.	2		2	
2.2	Застосування інноваційних технологій та сучасних підходів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	3		3	
2.3	Проектування безпечного, інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для педагога.	3	2	1	

2.4	Організаційні аспекти професійної діяльності педагога у створенні безпечного освітнього середовища	4	2	2	
2,5	Комплексна педагогічна підтримка дітей з ООП з різними освітніми труднощами	4	2	2	
3.	Модуль 3. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності	10		10	
3.1	Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності педагогічного працівника	2		2	
3.2	Академічна доброчесність вчителя та застосування штучного інтелекту в освіті	2		2	
3.3	Цифрова доступність та підтримка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами	2		2	
3.4	Безпека в цифровому суспільстві та освітньому середовищі.	4		4	
4.	Модуль 4. Розвиток компетентностей фахового спрямування	24	7	17	
4.1	Психологічна підтримка дітей в умовах травматичних подій	2		2	
4.2	Емоційний інтелект та емоційна компетентність вчителя-дефектолога ЗДО як фактор безпечного освітнього середовища та ефективності професійної діяльності	2		2	
4.3	Сенсомоторний розвиток як основа цілісного розвитку дитини	2		2	
4.4	Структура та маркери булінгу в закладі дошкільної освіти. Командна стратегія з протидії жорстокому поводженню з дитиною.	2		2	
4.5	Безпечне освітнє середовище як чинник забезпечення якості дошкільної освіти. Психологічні аспекти формування безпечного освітнього середовища.	2	2		
4.6	Соціоадаптаційні труднощі дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання	2	1	1	
4.7	Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів	2		2	
4.8	Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу	2	2		

4.9	Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Основні напрями. Стратегічні цілі.	2		2	
4.10	Методичний супровід педагогічних працівників, як компонент партнерства з фахівцями ІРЦ.	2	2		
4.11	Педагогічна практика	4		4	
	Підсумкові заходи	10	2		8
1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника	2	2		
2	Контроль знань (тестування)	4			4
3	Підсумкова конференція	4			4
Всього:		72	20	44	8

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога. Розвиток загальних компетентностей

Тема 1.1. Спільно-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни

Соціально-ментальні передумови мовного переходу з російської на українську мову в умовах війни: формування мовної свідомості, мотивація до переходу, деколонізація мислення та сприйняття української мови як маркера ідентичності. Роль соціального оточення у закріпленні україномовної практики та подоланні психологічних бар'єрів у спілкуванні.

Лінгвістичні механізми мовного переходу: подолання мовної інтерференції, усвідомлене уникнення кальок і суржику, збагачення словникового запасу через опанування природних мовних конструкцій, фразеологізмів і синонімів. Формування стійкої україномовної комунікативної практики в різних сферах спілкування.

Тема 1.2. Норми нового Українського правопису в діловій документації

Норми нового Українського правопису (редакція 2019 року) та їх застосування в діловій документації. Основні зміни, спрямовані на уніфікацію мовних норм, усунення русизмів і повернення питомих рис української мови.

Фактори оновлення правопису: державна мовна політика, процеси деколонізації мовної системи, вплив глобалізації та поява нових термінів, а також суспільний запит на гендерну рівність у мові. Основні завдання правопису в діловому стилі: уніфікація та стандартизація документів, спрощення й логізація правил, забезпечення точності, однозначності та юридичної коректності офіційних текстів.

Тема 1.3. Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості»)

Роль працівників закладу дошкільної освіти у формуванні життєстійкості дітей як основи їхньої громадянської компетентності та психологічної резильєнтності. Підходи програми «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості» до створення безпечного, інклюзивного та демократичного освітнього середовища.

Формування у дітей раннього та дошкільного віку навичок емпатії, співпраці, дотримання правил і першого досвіду участі в ухваленні рішень. Партнерська взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками як умова формування демократичних цінностей і підтримки розвитку стійкої, соціально адаптованої особистості.

Тема 1.4. Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі професійного стандарту

Нормативно-правові засади оцінювання професійного розвитку педагогічних працівників в Україні. Роль атестації та сертифікації як інструментів оцінювання професійної діяльності відповідно до чинного законодавства.

Професійний стандарт педагога як основа визначення вимог до кваліфікації та компетентностей. Самоаналіз професійної діяльності відповідно до професійного стандарту, усвідомлення нормативних орієнтирів професійного зростання та планування індивідуальної освітньої траєкторії.

Тема 1.5. Мотиваційний потенціал педагога. Фактори та чинники демотивації та самомотивації професійної діяльності вчителів

Мотиваційний потенціал педагога: сутність, структура та його роль у забезпеченні якості освітнього процесу й професійного розвитку. Внутрішні й зовнішні чинники професійної мотивації, її зв'язок із компетентністю, педагогічною майстерністю та самореалізацією.

Фактори демотивації та професійного вигорання педагогів, їх прояви та наслідки. Інструменти самомотивації, саморегуляції та рефлексії як засоби розвитку професійної стійкості, підтримки внутрішньої мотивації та запобігання емоційному виснаженню в умовах безперервного професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2.

Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі

Тема 2.1. Профілактика та подолання професійного стресу педагога.

Посилення резилієнтності вчителів. Феномен стресу в сфері комунікативної діяльності людини. Природа професійного стресу в роботі

вчителя. Чинники професійного стресу педагога. Ідентифікування станів як індикаторів професійного вигорання педагога та напрацювання шляхів їх подолання як запорука профілактики професійного стресу вчителя.

Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резилієнтності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності педагога як чинник підвищення рівня його стресостійкості.

Тема 2.2. Застосування інноваційних технологій та сучасних підходів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами

Тема спрямована на ознайомлення педагогів із сучасними інноваційними технологіями та підходами, які забезпечують ефективну підтримку дітей з особливими освітніми потребами. Розглядаються цифрові інструменти, технології альтернативної та додаткової комунікації (АДК), візуальна підтримка, асистивні технології, елементи універсального дизайну в навчанні, диференційоване навчання, ігрові та інтерактивні методи. Особлива увага приділяється практичному використанню інновацій для підвищення доступності та якості освітнього процесу.

Тема 2.3. Проектування безпечного, інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для педагога.

Поняття безпечного та інклюзивного освітнього середовища. Нормативно-правові засади забезпечення безпеки та інклюзії в закладах освіти. Виявлення та усунення фізичних, інформаційних, соціальних і психологічних бар'єрів. Практичні інструменти створення комфортного освітнього простору, підтримки позитивного мікроклімату та запобігання дискримінації. Аналіз освітнього середовища закладу освіти та розроблення рекомендацій щодо підвищення його безпечності й інклюзивності. Проектування безпечного, інклюзивного освітнього середовища.

Тема 2.4. Організаційні аспекти професійної діяльності педагога у створенні безпечного освітнього середовища

Нормативно-правові засади забезпечення безпечного освітнього середовища в закладі освіти. Організація безпечного, інклюзивного та здоров'язбережувального освітнього середовища. Вимоги до професійної діяльності педагогічного працівника щодо забезпечення безпеки освітнього процесу в умовах різних форм здобуття освіти. Ризики освітнього середовища та їх типологія (фізичні, психологічні, соціальні, інформаційні, цифрові). Організаційні механізми попередження та реагування на випадки булінгу, насильства, дискримінації, кіберзагроз. Алгоритми дій педагогічного працівника у кризових та небезпечних ситуаціях. Внутрішньошкільна та міжвідомча взаємодія щодо забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. Формування культури безпечної поведінки та відповідального ставлення до збереження життя і здоров'я здобувачів освіти.

Тема 2.5 Комплексна педагогічна підтримка дітей з ООП з різними освітніми труднощами

Тема розкриває сутність комплексної педагогічної підтримки учнів початкової школи, які мають різні освітні труднощі (фізичні, функціональні, інтелектуальні, навчальні, соціоадаптаційні). Розглядаються принципи інклюзивного навчання, забезпечення універсального дизайну. Особлива увага приділяється індивідуалізації навчання та використанню практичних інструментів підтримки учнів у початкових класах.

МОДУЛЬ 3

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності

Тема 3.1. Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності педагогічного працівника

Добір електронних (цифрових) освітніх ресурсів з урахуванням мети навчання, вікових особливостей та освітніх потреб здобувачів освіти. Модифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів для досягнення навчальних цілей. Використання цифрових платформ як конструктора навчального контенту. Принципи академічної доброчесності у використанні цифрових матеріалів.

Тема 3.2. Академічна доброчесність педагога та застосування штучного інтелекту в освіті

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології та їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для педагога: огляд освітніх ШІ-інструментів та платформ. Роль педагогічного працівника в умовах використання ШІ в освітньому процесі. Сутність принципів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. Етичні аспекти застосування ШІ, запобігання плагіату, правила цитування та відповідального використання контенту, створеного за допомогою штучного інтелекту. Практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в освітній процес із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Тема 3.3. Цифрова доступність та підтримка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

Принципи цифрової доступності для організації навчання здобувачів освіти з ООП. Класифікація, призначення та добір електронних (цифрових) освітніх ресурсів для підтримки інклюзивного навчання. ШІ-асистовані інструменти підвищення доступності (синтез і розпізнавання мовлення, автоматичне субтитрування), імерсивні засоби читання та інструменти візуалізації. Використання VR/AR технологій, мовних застосунків та адаптивних сервісів з урахуванням освітніх потреб учнів.

Тема 3.4. Безпека в цифровому суспільстві та освітньому середовищі

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпека в цифровому просторі. Онлайн-злочини в цифровому суспільстві та запобігання

їм. Кібербезпека. Кібергігієна. Типи онлайн-загроз та відповідні механізми реагування. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі. Безпечне використання соціальних мереж та месенджерів у освітньому процесі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних і електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист акаунтів від зламу.

МОДУЛЬ 4

Розвиток компетентностей фахового спрямування

Тема 4.1. Психологічна підтримка дітей в умовах травмівних подій

Поняття психологічної травми та її вплив на розвиток і життєдіяльність дитини. Особливості переживання дитиною травмівного досвіду. Методи та інструменти психологічної підтримки дітей із травмівним досвідом.

Тема 4.2. Емоційний інтелект та емоційна компетентність вчителя-дефектолога ЗДО як фактор безпечного освітнього середовища та ефективності професійної діяльності

У лекції розглядаються сучасні наукові підходи до розуміння сутності емоційного інтелекту та емоційної компетентності педагога як складових його професійної компетентності. Висвітлюється структура емоційного інтелекту, його основні компоненти (самоусвідомлення, саморегуляція, емпатія, соціальні навички, мотивація) та їх роль у професійній діяльності дефектолога закладу дошкільної освіти.

Особлива увага приділяється значенню емоційної компетентності для створення психологічно безпечного, інклюзивного та підтримувального освітнього середовища, формування довірливих взаємин із дітьми з особливими освітніми потребами, їхніми батьками та членами команди психолого-педагогічного супроводу. Розглядаються ефективні методи та інструменти розвитку навичок емоційної саморегуляції, емоційної гнучкості логопедів, важливі для збереження психічного здоров'я педагогів і здобувачів освіти.

Тема 4.3. Сенсомоторний розвиток як основа цілісного розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Сенсомоторний розвиток є фундаментом пізнавального, мовленнєвого, емоційного та соціального розвитку дитини. Через рух, відчуття та взаємодію з навколишнім середовищем дитина пізнає світ, формує уявлення про власне тіло, розвиває координацію, увагу, мислення та мовлення. У дітей з особливими освітніми потребами часто спостерігаються труднощі сенсорного сприйняття та моторного розвитку, що може впливати на навчання, комунікацію та повсякденну діяльність. Тому важливим є створення умов для розвитку сенсомоторних навичок у закладі освіти та сім'ї.

Тема 4.4. Структура та маркери булінгу в закладі дошкільної освіти. Командна стратегія з протидії жорстокому поводженню з дитиною.

Анатомія булінгу: визначення, типи, ознаки, механізм цькування. Психологічні аспекти проявів насильницької моделі поведінки у дітей

дошкільного віку. Алгоритм дій у випадку виявлення булінгу. Системна спільнодія учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству в закладі дошкільної освіти.

Тема 4.5. Безпечне освітнє середовище як чинник забезпечення якості дошкільної освіти. Психологічні аспекти формування безпечного освітнього середовища.

Поняття безпечного середовища в контексті реформування освіти. Сторони і ознаки простору психологічного благополуччя. Групи ризик-факторів психологічної безпеки освітнього середовища. Роль учасників освітнього процесу у дотриманні принципів моделювання екосистеми психологічної безпеки освітнього середовища.

Тема 4.6. Соціоадаптаційні труднощі дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання

Тема розкриває особливості соціоадаптаційних труднощів дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища. Розглядаються причини виникнення соціоадаптаційних труднощів, їх прояви у поведінці, спілкуванні та навчальній діяльності дітей. Аналізуються ефективні підходи до психолого-педагогічної підтримки, формування соціальних навичок, розвитку емоційної компетентності та створення сприятливого інклюзивного середовища для успішної соціалізації дітей.

Тема 4.7. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів

Тема спрямована на ознайомлення з сучасними підходами, методами та технологіями підтримки дітей, які мають навчальні й поведінкові труднощі. Розглядаються причини виникнення труднощів, способи їх виявлення, особливості організації освітнього середовища, методи педагогічної підтримки, позитивної поведінкової підтримки, співпраці з батьками та командою психолого-педагогічного супроводу. Особлива увага приділяється практичним прийомам адаптації навчального процесу, формуванню навичок саморегуляції та створенню безпечної й інклюзивної атмосфери.

Тема 4.8. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу

Поняття «команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами». Склад та завдання Команди супроводу, напрями її діяльності. Роль фахівців ІРЦ у діяльності команд психолого-педагогічного супроводу особи з ООП. Ведення основної документації. Система АС.Україна. Інклюзія.

Тема 4.9. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Основні напрями. Стратегічні цілі.

Нормативне забезпечення взаємодії та механізми впровадження державних стандартів супроводу. Аналіз Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. 6 ключових вимірів безбар'єрності. Практичні аспекти інтеграції стратегічних цілей у державне

управління, бізнес та повсякденне життя для забезпечення рівних прав і можливостей кожного громадянина. Матеріал розкриває роль безбар'єрності як маркера розвиненого демократичного суспільства.

Тема 4.10. Методичний супровід педагогічних працівників, як компонент партнерства з фахівцями ІРЦ.

Сутність та алгоритми фахової підтримки вчителів-дефектологів з боку Інклюзивно-ресурсного центру для успішної адаптації освітнього процесу під потреби дітей з особливими освітніми потребами. Партнерство ІРЦ та закладу освіти. Подолання професійних бар'єрів: методи профілактики професійного вигорання, алгоритми вирішення складних поведінкових та комунікативних ситуацій в інклюзивних групах.

Тема 4.11. Педагогічна практика. Розробка та адаптація примірної корекційно-розвиткової програми для дитини з особливими освітніми потребами відповідно до її потенційних можливостей.

Під час практичного заняття слухачі курсів мають перейти від теоретичного розуміння нормативних документів (знання) до автоматизованого вміння бачити бар'єри дитини та миттєво підбирати дефектологічні інструменти (навичка). Алгоритм подачі: вік дитини, визначений рівень підтримки та тип труднощів, напрям розвитку (назва програми), мета, цілі, завдання програми, приклад заняття.

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Рефлексія власного мовного шляху.
2. Аналіз змін власної мовної поведінки.
3. Самооцінка власної мовної компетентності.
4. План особистого мовного розвитку на наступний рік.
5. Висновки щодо ролі української мови у професійній діяльності педагога.
6. Самооцінювання закладу освіти за запропонованими викладачем критеріями.
7. Кейс-аналіз учнівського самоврядування.
8. Створення карти демократичних практик свого закладу.
9. Опрацювання прикладу інформаційної маніпуляції.
10. Створення рефлексивного щоденника щодо підтримки життєстійкості або самостійності дитини.
11. Складання списку власних факторів та чинників, які впливають на демотивацію та самоотивацію професійної діяльності.
12. Моделювання алгоритму дій педагога щодо подолання професійної демотивації або емоційного виснаження в конкретній педагогічній ситуації.

13. Розроблення кейсу «Професійне вигорання педагога: причини, наслідки та шляхи відновлення мотивації» з аналізом ситуації та пропозиціями щодо її вирішення.
14. Розроблення програми розвитку самомотивації на навчальний рік, що містить професійні цілі, індикатори успіху, механізми самопідтримки та інструменти рефлексії.
15. Моделювання алгоритму дій педагога щодо подолання професійної демотивації або емоційного виснаження в конкретній педагогічній ситуації.
16. Розроблення кейсу «Професійне вигорання педагога: причини, наслідки та
17. шляхи відновлення мотивації» з аналізом ситуації та пропозиціями щодо її вирішення.
18. Створення методичного продукту (чек-лист, методичні рекомендації) щодо самомотивації професійного розвитку» з подальшою апробацією його у власній професійній діяльності.
19. Вправи на розслаблення, м'язову релаксацію за Джекобсоном, на відпрацювання здатностей конструктивного застосування внутрішнього ресурсу, на відпрацювання суб'єктивного контролю, на відпрацювання здатностей змінювати бачення контексту події або ситуації; здатностей перетворювати проблему на виклик і професійний ріст, на розвиток позитивного мислення.
20. Аналіз кейсів (булінг, тривожність, ізоляція).
21. Складання прикладу використання візуальної підтримки (розклад, інструкції, картки).
22. Вправа «Поясни свій вибір». Слухачі відповідно до запропонованої педагогічної ситуації обирають один або декілька цифрових інструментів і обґрунтовують, чому саме ці інструменти підходять за трьома критеріями: доступність, відповідність темі та віковим особливостям здобувачів освіти.
23. Вправа «Нове життя ваших файлів». Слухачі за 10 хвилин перетворюють власний документ (Word / PDF/ Power Point) на візуальний матеріал на одній із цифрових платформ.
24. Вправа «Створення власного цифрового контенту». Слухачі відповідно до запропонованого завдання обирають один або декілька цифрових інструментів і створюють власні електронні (цифрові) освітні ресурси.
25. Вправи на використання ШІ для автоматизації рутинних завдань педагогічного працівника, створення персоналізованих завдань та використання освітніх ШІ-інструментів та платформ.
26. Вправа «Створи аудіо». Слухачі генерують засобами чатботу невелику історію / правило / пояснення тощо та одним із цифрових ресурсів на

- вибір створюють аудіофайл. Мета - продемонструвати, як засоби цифрової безбар'єрності допомагають здобувачам освіти опановувати матеріал за допомогою звукових файлів.
- 27.Вправа «EdTech для інклюзії: аналіз і добір ресурсів». Завдання: проаналізувати 2–3 цифрові інструменти (наприклад, VR/AR застосунок / мовний сервіс / адаптивний додаток) та заповнити чек-лист за наданими критеріями.
- 28.Вправа «Індивідуальна траєкторія цифрової підтримки». Надано кейс (наприклад, учень із порушенням слуху / мовлення / дислексія/ РАС /труднощами навчання), потрібно створити «маршрут цифрової підтримки» у вигляді схеми (карти), який включає: цифрові освітні ресурси; ШІ-інструменти; інструменти візуалізації; адаптивні сервіси; мовні застосунки; засоби комунікації; рекомендації для батьків і педагогів.
- 29.Вправа “Мій безпечний цифровий слід”. Слухачі на платформі Canva або іншому ресурсі розробляють чек-лист для перевірки власного цифрового сліду, за допомогою якого можна оцінити, наскільки безпечною та відповідальною є поведінка в соціальних мережах та інших онлайн-платформах.
- 30.Вправа «STOP Булінг». Слухачам пропонується проаналізувати конкретну ситуацію кібербулінгу (надається кейс) та розробити покроковий план дій для захисту постраждалого від цифрового цькування. Потрібно обґрунтувати кожен крок з точки зору безпеки та етики.
- 31.Вправа «Фішинг чи безпечне повідомлення?». Учасникам пропонуються приклади електронних листів, повідомлень у месенджерах та SMS. Необхідно визначити, які з них є фішинговими; виділити підозрілі ознаки; запропонувати алгоритм безпечних дій.
- 32.Вправа «Кіберщит педагога». Слухачі проводять аудит безпеки власного смартфона/комп'ютера та створюють звіт, який включає: перевірку налаштувань приватності, аналіз встановлених додатків, оцінку надійності паролів та рекомендації щодо покращення захисту.
- 33.Вправа «Приватний режим: ON». Учасники налаштовують конфіденційність та видимість свого профілю в соціальних мережах: як люди можуть знаходити вас; хто може бачити вашу особисту інформацію, фотографії, дописи, список друзів; чи можуть інші позначати вас на фото та у своїх дописах.
- 34.Самодіагностика рівня розвитку емоційного інтелекту та професійна рефлексія.
- 35.Аналіз педагогічних ситуацій; (2-3) практичних кейсів.
- 36.Практикум «Техніки емоційної саморегуляції в роботі .

- 37.Розроблення індивідуальної стратегії партнерської комунікації.
Складання плану співпраці дефектолога з родиною дитини з особливими освітніми потребами на один навчальний рік.
- 38.Створення інформаційного продукту для батьків (пам'ятка, рекомендації, інформаційний буклет тощо).
- 39.Розроблення плану просвітницького заходу для батьків на тему: «Як допомогти дитині з ООП розвивати життєстійкість, резильєнтність у складних умовах?».
- 40.Створення «Карти ресурсів підтримки дитини з ООП» у своїй громаді.
- 41.Самооцінювання партнерської компетентності педагога. Заповнення чек-листа самооцінювання партнерської взаємодії з батьками за визначеними критеріями (відкритість, емпатія, уміння слухати, спільне прийняття рішень, конструктивне вирішення конфліктів).
- 42.Аналіз нормативно-правової бази з протидії булінгу.
43. Воркшоп причин виникнення цькування в закладі дошкільної освіти.
- 44.Ситуаційне завдання «Нетипові характеристики учасників булінгової ситуації».
- 45.Практичне завдання «Маршрут дій закладу освіти».
- 46.Напрацювання принципів моделювання психологічно безпечного освітнього середовища.
- 47.Розроблення комплексу артикуляційної гімнастики для постановки певного звука.
- 48.Створення добірки дихальних вправ для дітей в ігровій формі.
- 49.Розроблення пам'ятки для батьків щодо виконання артикуляційної та дихальної гімнастики вдома.
- 50.Проведення аналізу кейсу дитини з мовленнєвими труднощами та визначення напрямів корекційної роботи.
- 51.Складання індивідуального корекційного маршруту для активізації мовлення дитини.
- 52.Розроблення комплексу ігор та вправ для стимуляції мовленнєвої активності.
- 53.Розроблення рекомендації для батьків щодо активізації мовлення в домашніх умовах.
- 54.Розроблення системи корекційно-розвиткових занять для дитини з ТПМ.
- 55.Підготовка рекомендацій для педагогів щодо адаптації навчального матеріалу для дітей із ТПМ.
- 56.Розроблення комплексу вправ для розвитку мовленнєвого дихання, артикуляційної моторики, словника та зв'язного мовлення.
- 57.Розроблення інформаційного буклету для батьків щодо підтримки мовленнєвого розвитку дитини вдома.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» від 06.06.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-20#n109>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII.
3. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
4. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
5. Лист МОНУ від 27.09.2022 №4/2703-22 Методичні рекомендації щодо створення ресурсних кімнат у закладах загальної середньої освіти
6. Лист МОНУ від 29.12.2021 "Про методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та педагогічних працівників ЗЗСО щодо встановлення категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та визначення рівня підтримки в освітньому процесі"
7. Лист МОНУ від 29.12.2021 "Про методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та педагогічних працівників ЗЗСО щодо встановлення категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів) та визначення рівня підтримки в освітньому процесі"
8. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти, затверджений наказом МОН України від 28.12.2019 № 1646.
9. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. Дата звернення: 07.03.2026.
10. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 03.06.2026 №871. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsifrovoi-kompetentnosti/> Дата звернення: 12.06.2026.
11. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 03.06.2026 №871. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsifrovoi-kompetentnosti/> Дата звернення: 12.06.2026.

12. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 22.06.2026).
13. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.06.2026).
14. Професійний стандарт вчителя ЗЗСО (Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ. від 29 серпня 2024 р. № 1225. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

Основна література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / наук. кер. Т. О. Піроженко. Київ, 2021. 37 с.
2. Барабашук Г. В., Боднар І. П. Особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та стратегій поведінки у вирішенні конфліктної ситуації педагогами закладу дошкільної освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2024. № 1. С. 71–75. DOI:<https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.1.13>
3. Батьківство без стресу : посібник для спеціалістів. Київ : ЮНІСЕФ Україна, 2024. 224 с. URL: UNICEF Україна.
4. Батьківські навички. Підтримка дітей у подоланні стресу : посібник для батьків. Київ : ЮНІСЕФ Україна, 2024. 128 с. URL: UNICEF Україна .
5. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловійова В. В. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с. .
6. Булгакова О., Савченкова М. Психологічні можливості підтримки дітей, які перенесли травматичний досвід URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2022/4_2022/5.pdf
7. Булінг у дитячому середовищі: запобігання та протидія. Антибулінг. Практичні заняття / Л. В. Береговська, О. С. Данилюк, І. І. Залеська та ін. – Київ: Шкільний світ, 2019. – 150 с. [1]
8. Вааранен-Валконен Н., Заварова Н. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події Навчально-методичний посібник URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054602.pdf>
9. Варецька О., Хаустова О. Розвиток готовності педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі // Молодь і ринок. 2023. № 3.
10. Веремчук А., Хом'як О. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Вип. 1 (5). 2021. С. 71–78.

11. Вітковська Н.В. Нейрологопедія: сучасний підхід до сучасних дітей / Методичні рекомендації. Луцьк, 2022. 61 с.
12. Гапочка Я. О. Психологічні особливості партнерської взаємодії вчителя та батьків дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти // Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2020. Вип. 11. DOI: 10.31812/psychology.v11i0.4418.
13. Головатенко Т. Освітнологічний вимір концепту «травма-інформоване навчання» // Перспективи та інновації науки. 2023. № 8(26). С. 65–78.
14. Головатенко Т. Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання // Освітнологія. 2023. № 12. С. 42–54.
15. Головаха Є., Дембіцький С. Українське суспільство в умовах війни: колективна монографія. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2024.
16. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.
17. Данилевська Оксана Українська в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019.
18. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. С. 56–72.
19. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навч.-метод. посіб. / кол. авт.: Андрєєнкова В. Л., Аносова Ю. В., Байдик В. В. та ін. – Київ, 2020. – 194 с
20. Зубков Микола Норми й культура української мови. – Харків: ВД «ШКОЛА», 2023.
21. Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
22. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОНУ. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf> . Дата звернення: 07.03.2026.
23. Інструмент демократичного розвитку школи. Видання третє, оновлене. БО «Центр освітніх ініціатив», 2025.
24. Кокун О.М., Мельничук Т.І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ:
25. Костюк А. В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С. 85-89.
26. Кравчук О., Шелепко Г. Організація інклюзивного навчання у системі управління діяльністю в закладі освіти // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2022. № 1(7). С. 165–171.
27. Лен Е. В., Сівертсен А. Г. Значення дитячих садків для життєстійкості. Дошкільна освіта. 1-ше видання. Норвегія. 2022.
28. Масенко Лариса Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. – К.: ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2021.
29. Медіаграмотна розсилка від проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті».

- 30.Методичні рекомендації щодо організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти. Київ, 2021.
- 31.Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”, (16), 76–91. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 12.03.2026.
- 32.Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник /авт. кол.: В.Г. Панок, І.В. Марухина, В.В.Рибалка, В.М.Горленко, Д.Д.Романовська, В.В. Предко, С.К.Шандрук, М.В.Саврасов, Н.В.Сосновенко; За наук. ред. В.Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.
- 33.Овчаренко О.Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навчальний посібник - К. : Університет «Україна», 2023. — 266 с.
- 34.Олексенко С. В., Сабол Д. М., Хоменко О. А. Професійний саморозвиток педагогів: мотиви, ресурси, засоби підтримки // Modern Engineering and Innovative Technologies. 2025. № 41. С. 33–42.
35. Олексенко С.В. Професійне зростання педагогів: посилюємо мотивацію /Практичний психолог: дитячий садок - 2020 (9). С. 21-27.
- 36.Олефір Н. Співпраця вчителя та батьків дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Нова педагогічна думка. 2020. № 2 (102). С. 72–75. DOI: 10.37026/2520-6427-2020-102-2-72-75.
- 37.Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. /Богданов С. О. та ін. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.
- 38.Поліщук О. Педагогіка партнерства як ключовий компонент Нової української школи // Соціальна робота та соціальна освіта. 2022. № 2(9). С. 130–135. DOI: 10.31499/2618-0715.2(9).2022.267106.
- 39.Полякова В. Особливості психологічної допомоги вчителям в умовах війни //Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). – Київ: НУБІП України, 2023. С. 58-61.
- 40.Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
- 41.Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості». URL: <https://www.schools-for-democracy.org/>
- 42.Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 132 с.

43. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол. : В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.
44. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладами аутистичного спектра в умовах інклюзивної освіти : метод. посіб. / за ред. А. А. Колупаєвої. Київ : Літера ЛТД, 2020. 264 с
45. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Войцях Т.Г., Гриців І.П., Мельничук О.В., Харківська Т.А. – К.: 2023. 149 с.
46. Тавровецька Н. І. Взаємозв'язок професійного вигорання педагогів з особливостями ціннісно-смислової сфери і життєвої позиції // Проблеми сучасної психології. 2020. Вип. 49. С. 296–321. DOI: 10.32626/2227-6246.2020-49.296-321.
47. Тітаренко С. Взаємодія закладу дошкільної освіти з родинами дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти // Acta Paedagogica Volyniensis. 2025. № 3. DOI: 10.32782/apv/2025.3.4.
48. Тулбокс для вчителів. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/onlain-resursy/toolbox>
49. Фаласеніді Т. М., Козак М. Я. Порухення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. Молодий вчений. 2017. № 9 (49). С. 102–105.
50. Федосова А. В. Ефективний самоменеджмент як стратегія професійного розвитку педагога // Вересень. 2025. № 3. С. 58–67. DOI:10.54662/veresen.3.2025.06.
51. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 111 с.
52. Фрицюк В. А. Професійний саморозвиток педагога: акмеологічний та аксіологічний методологічні підходи // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2025. Вип. 81. С. 27–31. DOI: 10.31652/2415-7872-2025-81-27-31.
53. Шеремет М.К. Логопедія: підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 672 с.
54. Шульга Т. В. Емоційна культура сучасного фахівця дошкільної освіти. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Вип. 52. 2019. С. 36–52.
55. Якимчук Г. В. Робота з батьками дитини з тяжкими порушеннями мовлення. Логопедія. 2018. № 13. С. 87–94

Додаткова література

1. Базові знання з кібергігієни. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-of-cyber-hygiene> . Дата звернення: 16.06.2026.
2. Баранник Н., Дяченко-Богун М. Формування пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами // Витоки педагогічної майстерності. 2022. № 29.
3. Бондаренко В., Вовк Н. Підготовка вчителя до роботи в класах з інклюзивною освітою // Професіоналізм педагога. 2022. № 17. С. 27–35.
4. Головатенко Т. Реалізація принципів травма-інформованого середовища // Педагогічна освіта: теорія і практика. 2023. № 39(1). С. 80–86.
5. Кібергігієна: як захиститися від фішингу. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/kibergigiena-ak-zahistitisa-vid-fisingu> . Дата звернення: 16.06.2026.
6. Коломоець, Т., Використання цифрових технологій у логопедичній роботі. // Наукові часописи університету. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2023. Випуск 44. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/5594d36c-0760-4814-9833-3f99b130686b> Дата звернення: 22.06.2026.
7. Онлайн-безпека для освітян. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> . Дата звернення: 16.06.2026.
8. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору, фізико-математична освіта, 2022. Том 35. № 3. С. 65–70. URL: <https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/179/120> Дата звернення: 22.06.2026.
9. Сологуб О.С. ІКТ в освіті: YouTube канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96>. Дата звернення: 16.06.2026.
10. Цимбал-Слатвінська С. Цифрові інструменти в логопедичних практиках. // Інноваційна педагогіка. Випуск 79. Том 2, 2025. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_2/19.pdf Дата звернення: 22.06.2026.
11. Школяр Л., Михайлюченко А. Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах воєнного стану // Humanitas. 2023. №5.

